

UNAMMUNO'REN ZALETASUNA

Euskaldun guztiok dakigu nor zan Unamuno: Bizkaitar bat, Bilbon jaioa. Gurasoak be euzkotarrak ziran ta ama beintzat euskalduna, diñot, euskeraz ekiana.

Euskeraz ikasi eban, eta ikasiko eban ondo, erderazko atxex idazten dan berbeak esan gura dauana "hondo", sakonez, emen Bilbo'n Instituto Vizcainon Euskal Irakasle izateko azterketak edo aurkezpena izan eban-eta, baiña azterketan Azkuek ta Sabino irabazi eutsoen.

* * *

Salamanka'ra urten bear eban. Augaitik, bera santua ez izanez, bai giza-zale ta griñaduna, Euzkerea'ren aurka zentzubez astakeriak esan ebazan. Euskaldunok parkatu egin bear deutso-guz, begirunez bere adimen andiari, urrean España'ko goren-gorena ta bearbada munduzabaleko andienetarikoa.

Baiña ez dot idazpuruau ipiñi beste gai bat? Zegaitik ba ez darabilt esan dodana?

Lenengo Batikano'ko abadeok Unamuno sinist-ausle bat lez ikusten genduan, eta asi naz esaten esan dodana.

Bizkaitar idazle ospetsu onek sinismen gaietan zentzunbageri itzalak jaurti ebazala badakigu. Alan da gustiz be, bigarren Batikanoko kriztiñau-katolikuentzat gizon buru-argi, arteza, gisa-zale, kristiñau on bat izan leitekeala uste dogu.

* * *

Kristiñau ona zalako maite eban Ama Birjiña, Jainko-Gizon Jesus'en Ama ta beroneri buruz gauza ederrak esan ebazan. Bere Egunkari Barrukoan (Diario Intimo) Bernardo deunak Ama Birjiñeari-eukan eraspen samurra erakusten deusku. Teoloji-aldeetik sakonago ta oñairridunago. Entzun daiogun diñoskuna bere "Egunkari Barruko'an" orrialdi ederretan: "Jakintsuen atekeriraiño, mundua jainko barik iruditeraiño, eldu naz, baiña beti sinismen ixilleko bat Maria Birjiñagan gorde dot. Une larrietan bular barrutik ez-ustean urtetan jatan deadar au: Ama errukierra, lagundu eistazu. Asmau neban seme ondatzaillearen olerkia, amaren erlijioa itzi egin dauana. Gogo-espirtuaren etxea itzitean, atalesaraiño urtetan da Birjiña, ta an negarrez agur egiten dautso, biderako irakaste batzul emonez.

Noizean bein ondatzailleak bere begiak biurtuten dauz eta an urrunean, bide luze ta autsez betean, alde batetik galduten dan zeru-ertzean, agertzen da Ama maitea zutunik atalasean begira zelan joaten yakon semea.

Eta gero nekaturik, saminduta jatorkonean, semea datorrean, onek aurkitzen dau ama berari etxoiten dagoala etxe zar ate ondoan, eta amak besoak zabalduten dautsoz eta laztandu samurkiro barura sartu-azo ta Aitagana eroateko".

Ikustendogunez, Unamuno'k Jaungoiaen biotzkadak ezartzen deutsoz Ama Birjiñeari, Jesus'ek onen Semeak Ebanjelioan erakutsi ta azaldu eskuezanak.

Gure idazle burutsuak teologu sakona dalako gogamen zoragarri oneikaz irakasten gaitu "Maria Ama Birjina misterio-tarik bigunena da. Andrea gizarteetan aojakintza oituraen oiñarria da, zalapart, eragiñetan barealdi da, atsedean, guda-burruketan. Birjiña Maria tolesbako da, samurtasunaren Ama. Andreagandik jaio zan Jainko Gizona, gizadiaren barealdirik, onen tolebagetik. Entzuten dira birauak jaurtiten Jaungoikoaren ta Kristoren aurka ta eurok naustauten berba loiekaz, baiña ezta jaurtiten biraurik Ama Birjiñaren aurka. Jesukristo'k iñoan obenak bere aurka parkatuko zirela, baiña ez pekatuak Espiritu Santuaren kontrakoak, eta obenik izugarriena Espiritu Santuaren aurka da bere emaztea iraindu ta onen aurka biraua jaurti.

Jainko Amaren ain maitalle onek okerkeri asko esan zituan Kristautasunaren aurka, baiña ba-ekian zainduten ta aren alde berba egiten.

Nietzsche'ri deituten dautso kristaudiaren maxiolari, guzur irainle amorrutua. Eta beste baten auxe iñoan: "Zein da aukari, protestatean izurria? —Euren katolikutzaren arieriokeria. —Ama Birjiñari protestantiek gitxi gura dautsoela badakigu. Gure Unamuno'k, oster, diño Birjiña dala eder, grazi guztien Ama". Pekatari oroen bitarteko urrengoa zara Gizaki zareanez elduten dan jainkotargana, Zeugandik lortuko dogu jainkotarra gure gizadira jatsi daiten.

Gogoratu zaitez, bai, ez aitzu, bigun, aukeratu Erregiña, gugandik gizon obendunetik zeure duintasun nagusitza guztia daukozula. Zek egin deusku Jaungoikoaren Ama, betiraun Jakituria atsedean artzen dauan Jar-toki? Gure txirotasuna-erezezak berastu zaitu, gure obenak izaki goren-gorengoa egin zaitue. Jesukristo goienegian dago; agertzen yaku argalak gareanontzat lortu ezia. Beragana joaten da apal esaneko dan Maria. Beteraun Jakintza, Jainkoaren asikeran Berbea zana berberagaitiko izaki guztiak egin ziran Irazatea agindu eban jainko Adimena Andra baten gizatu izan zan, Andra bakanean, Maria'gan. Eta Jainko-Gizona esaneko, menperatu egin jakon, Jaungoiko ta gizonen aurrean adifez, grazi ederrez, jakituri az andiago egiten zan bitartean. Eta obena baiño lenago Maria zan, Sortzaillearen eskuetatik urten zan langoa izango balitz, gizadi ereduza".

Onelangoxe gogorapen gorengoak erneten jakozan gure Bilbotar, Bizkaitar, Euskotar, Euskeldun ospetsu entsutetsuari.

Nik beintzat asmo indartsu bat daukot euskeratuteko ementxe, gure aldizkari "Zer" onetan bere idazkiak. Eztakit nundik asi. Orain argituko dan edo argituta dagoan "Abesti-sorta" (Cancionero), "Bakean guda" = "La paz en la guerra", "Nire erlejiñoa" = "Mi religión".

LETONA'K

ARPIDETZEKO TXARTELA

ZER aldizkaria artu gura dot eta bialdu egidazue zuzenbide onetara:

..... 'tar
 kalean (auzoan) zenbakian
 errian, errialdean (probintzian)
 Arpidetzea ordaintzeko diru-etxera (bankura) bialdu ordaintxartela, an daukadan zenbakidun diru-kontura.